

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

за Србију . . . . . 6 дин. месечно
од једнога броја . . . . . 0.40 дин.
за стране земље по шпанског савеза 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 37

СРЕДА 16 ЈАНУАРА 1891

Година I

36 САСТАНАК

19 децембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катич.

СЕКРЕТАР

Витом. Младеновић

(НАСТАВАК)

(Извештаји за молбе и жалбе)

Народној Скупштини

У „закоу о административној подели Краљевине Србије“ част нам је предложити следеће измене и допуне.

Члану 2 тач. VIII додаје се

6. Посаво-тамнавски (Владимирци) у чл. 3. одељка VIII подринског округа, а под тач. 3. маџвански срез, села под бројевима: 13. Слеччевић, 10. Бела Река и 18. Липолист бришу се из овог и придружују се у срез поцерски.

У истом 3. чл., тач. 4. поцерски срез (Шабац) да гласи: 1. Шабац (с мајуром), 2. Варна, 3. Горња Врањска, 4. Махова, 5. Метковић, 6. Муселин, 7. Белосавац, 8. Грушић, 9. Десић, 10. Добрић, 11. Радовашница, 12. Пуљковић, 13. Вунор, 14. Криваја, 15. Метлић, 16. Русска, 17. Војић, 18. Волујац, 19. Двориште, 20. Заблећ, 21. Накучани, 22. Сивошевић, 23. Слеччевић, 24. Бела Река, 25. Липолист, 26. Причиновић, 27. Јеленча, 28. Мала Врањска, 29. Жабар, 30. Мишар, 31. Мрђеновац, 32. Орашац, 33. Предворица, 34. Корман, и 35. Мпокус.

Нови срез посаво-тамнавски под тач. 6. истог члана одељка VIII да гласи:

Посаво-тамнавски (Владимирци) 1. Владимирци, 2. Круле, 3. Меховине, 4. Скупиљен, 5. Бобовак, 6. Вношић, 7. Бучевца, 8. Кујавица, 9. Лојанице, 10. Риџаксе, 11. Церовац, 12. Јазовник, 13. Јаловик, 14. Крњић, 15. Белотић, 16. Брдарница, 17. Велики Бошњак, 18. Каменица, 19. Каона, 20. Козарица, 21. Матијевац, 22. Пејиновић, 23. Драгојевац, 24. Трбушац, 25. Бресница, 26. Љутнице, 27. Мали Бошњак, 28. Суботица, 29. Головић, 30. Голс-Чело, 31. Градојевић, 32. Мровска, 33. Туковине, 34. Црнпљево, 35. Власаница, 36. Месарци, 37. Дебrc, 38. Прхово, 39. Суво Село, 40. Ново Село, 41. Звезд, 42. Белив, 43. Свилеува, и 44. Коцељева.

ПОВУДЕ:

Овим предлогом тражимо, да се обнови стари посаво-тамнавски срез, који је постојао још од првашње поделе наше државе, који је постојао све до 1888 године

Тај срез има своју пространу канцеларију и све потребне зграде од тврдог материјала, у које је народ више од 15 до 20 хиљада дуката утрошио. Она је у средини среза и сва напред побројана села, припадала су и пре томе срезу. Шабац, где је сада среска канцеларија на крајњој је граници овога среза, и удаљен је неким селима по 10 до 12 сати хода.

Садањи срез поцерски, са канцеларијом у Шапцу, у који спада и овај посаво-тамнавски, броји укупно глава 14.000, томе када се дода са својих 4.000 пореских глава, који такође, административно спада у овај срез, онда се види, колико је гломазан сад срез. Шабац са толиким бројем становника, и као трговинско место, са развијеним трговинским односима, највећим делом заузима власт среску за своје потребе, и са тога, и са велике удаљености среске канцеларије, нароа овог тако пространиог и насељеног среза трпи велике незгоде.

Како рекосмо, кућа за канцеларију овог предложеног посаво-тамнавског среза постоји и народ за то васпостављењем овог среза неће имати никаквих издатака. Државни буџет исто тако није врло, јер с овим само предстоји распоред чиновника из једне у другу канцеларију, а народу ће бити велика добит и олакшица; ближе ће му бити власт; а са мање трошка и дангубе, свршаваће своје послове.

Уз овај наш предлог подносимо и молбу појединих општина, које траже обновљење среза посаво-тамнавског, на броју њих 11 (осим ових још две општине имале би доћи у овај срез и кроз кратко време без сумње и њихне молбе ће доћи).

По нашем предлогу, предложени посаво-тамнавски срез имао би 7000 пореских глава; срез поцерски (из кога се овај одваја) са Шапцем остаје са 7000 пор. глава.

Молимо Народној Скупштини да изволи овај наш предлог примити.

У Београду.

19 Децембра 1890

Предлагачи народни посланици

Данило М. Јовановић, К. А. Јуришић, Л. Лазаревић
Витомир Младеновић.

Народној Скупштини

Економски живот народни захтева великих поправака, а поправке огромне напоре и спрегу народних снага, па се тек овда могу и у живот увести.

За 80 година свога политичког живота, Србија је врло мало учинила за своје држављане да их упути бољем животу.

Сем политичких тековина, кроз тај дуги низ година задобивених, Србија има да забележи економски назадак, от-

ромни дефицит у народном газдинству, који треба заменити напретком са темељним условима и радовима, који земаљској производњи дају правац да се основано развија и умножава.

Између многих услова, којима се народни развитак осигурава, врло су важна *средства за саобраћај*, која би имала стојати на расположењу свима редовима нашега друштва.

Али, ако би смо се упитали, како данас стојимо са саобраћајним средствима у нашој отаџбини, каква нам је мрежа сувоземних путева, какве су нам споне, које уништавају препреке, што их веће и мање реке саобраћају стављају и то баш данас, кад сви итамо да нашој привреди дамо истински правац. У часу, кад дајемо повластице за оснивање српског паробродског друштва, у цели да учинимо олакшице за извозну нашу трговину и производе земаљске, онда настаје озбиљно питање; како се слаже то једно са другим и да ли ту постоји какав општи план да се саобраћај у унутрашњости, по својој спорости спаја са тако брзим средствима, као што су: пароброд, жељезница и т. д.?

Ако даље посматрамо какви су путеви по унутрашњости, на какав се начин одржавају и речју: само са два моста, на Мрамору и Колубари, са још девет полусталних, после осамдесето годишњег живота Србије, онда је не могуће што друго и замислити већ непрестано опадање земаљске производње, услед никаквог зближења између произвођача и потрошача, продавца и купца!!

И још више.

Ако само погледамо на то, како средином Србије јури жељезница, као најсавршеније средство за саобраћај, а да се ближе и даље околине налазе у примитивном стању, са њеним лошим друмовима, са никаквим мостовима а још горим скелама на Морави и осталим већим и мањим рекама, онда треба да буде још мање чудно, што у услове за наш економски назадак увршћујемо велику оскудицу ваљаних и правих саобраћајних средстава.

Кад дакле ово стоји као зло, од кога се ваља лечити, онда потписани мисле, да је од преке потребе наћи начина и средстава, како би земаљски саобраћај имао благодетан утицај на напредак и благостање народно.

Начин би био у томе, што би се у закону о грађевинама на суву и води, учиниле измене и допуне за правилну мрежу путева и за подизање сталних мостова на Морави и већим рекама у Србији, што би се по нашем предлогу извело постојно у року од не великог броја година и то овако:

Према § 3. закона о грађевинама на суву и води, државни друмови имају три правца, један кроз средину земље а два по обиму дуж Дунава и Саве, сем паралелних, који су оглашени као окружни. Потписани мисле, да је за Србију потребна мрежа на основи двеју унакрсних основних линија, које би везивале један крај Србије са другим, што је могуће непосредније север са југом, запад са истоком, тако, како би оне служиле као два стабла, чији огранци би престављали окружни и срески путеви, а у државне урачунали би се само они особити путеви, који би се пројектовали кроз врлетне, камените пределе.

Што се сталних мостова тиче, они би се такође имали подизати узев Мораву за основу, као и све веће реке у Србији.

Све ово, потписани мисле, да се може направити и градити овим средствима:

1), Из буџетске партије министарства грађевина а из позиције на мостове и путове, за исправке и доправке државних грађевина, која има 500.000 динара, да се из ње узме чисто годишње на подизање мостова и путева 200.000 динара.

2), Да се уз један динар непосредне порезе наплаћује прирез од 4 перце дин. годишње, што би износило суму од 590.000 дин. Обе ове суме износиле би тада 790.000 динара годишње.

Од ове суме по предрачуњу потписаних, могло би се градити сваке године по два стална моста на местима, која би одређивала стручна комисија од генерал-штабни официра, инжењера и стручњака из министарства привреде.

На то би се по нашем мишљењу годишње трошило 600000 динара, а вишак 190000 дин. био би довољан да се предузме грађење државних путева под условима, које имају част потписати предложити Народној Скупштини.

Наводећи ове основне побуде, као и начин и средства за постигнуће ове цели, потписани имају част тврдити пред Народном Скупштином, да је овај наш захтев оправдан још и са других гледишта.

Тако, са војног гледишта неопходно су потребне и мреже путева и стални мостови, како за превоз хране и других потреба, тако и за брзо кретање трупа од севера к југу и од севера к истоку.

Са гледишта националног, као и са гледишта да наша држава постигне не само јединство канцеларија, већ и јединство и материјалну везу једнога краја Србије са другим, ово је још оправданије. Јер, представимо себи, какав би дух јединства настао, који би спајањем једне полугине Србије са другом, изравнао месне разлике, чије је изравнење за српску мисао тако неопходно а за српску будућност тако исто.

Дакле, не само да је на своме месту економски разлог да се са гледишта привреде и производње установе што обилатија саобраћајна средства, већ је захтев потписаних оправдан са гледишта културног, војног, као и са гледишта јединства народног и државног.

Изnoseћи ове своје разлоге у овоме питању, потписани се уздају да су у стању били уверити Народно Представништво о важности наших захтева, — па с тога нам је част поднети формалне законске измене у овоме што сљедује:

Предлог за измене у закону о сувоземним јавним друмовима.

§ 3.

мења се и гласи:

„Државни друмови јесу:

- 1, Београд — Крагујевац — Краљево — Рашка.
- 2, Београд — Смедерево — Јагодина — Ђурија — Алексинац — Ниш — Пирот.
- 3, Београд — Ниш — Врање.
- 4, Лозница — Ваљево — Горњи Миланован — Крагујевац — Сабанта — Јагодина — Параћин — Зајечар.

Сем ових друмова имају се огласити за државне друмове још сви они непосредни први огранци од главне пруге, који су у каменитим и врлетним пределима.“

§ 4.

да се допуни овако:

- „19, Београд — Шабац — Рача.
- 20, Београд — Смедерево — Пожаревац — Неготин.“

§ 6.

Да се дода у шестом реду после речи „полицеске власти“ и „околног одбора“.

У другој алинеји а у другом реду после речи „полицеске власти“ да се дода „и околног одбора.“

§ 7.

да се допуни новом алинејом:

„По свршеноме послу имају се сви путеви обележити километрима одстојања од окружне вароши и среске канцеларије за окружне и среске путеве, а ако је друм државни онда од главнога места.

Ово ће важити и за постојеће друмове, било државне, окружне или среске.“

§ 9.

Тачка 1 да се измени у овоме:

У 6-тој врсти у место „речи“ „касе државне“ да се замени са речима „околног или среског буџета.“

У тачци другој да се изоставе у првој врсти у почетку речи „исто тако“ а замени речју „но“.

Тачка 5 целā да гласи овако:

„Нигде се вештачки мостови на државним друмовима, било зидани, гвоздени или дрвени, неће почети градити пре, док полицијска власт, са мњењем сталног окружног одбора и рефератом инжењера окружног, не разложи министру грађевина у појединостима: зашто се вештачки мостови имају градити и док од њега не дође одобрење.

Но за мостове на небродним рекама: Морави, Ибру-Колубари и другим већим, потребно је пре одобрења министровог још и стручно мњење комисије, која ће бити састављена: из два генерал-штабна официра, два инжењера министарства грађевина и 2 члана министарства привреде, које ће дотичан министар одредити.“

Тачка 7 да гласи:

„Стални мостови на рекама, које су поменуте у тач. 5 имају се градити под непосредном управом окружног инжењера и под повременим надзором државног инжењера, а мостови на државним друмовима у окружним, стоје под непосредним надзором окружног одбора а управом окружног инжењера.

„У оба случаја инжењери одговарају грађански и кривично, како за хрђаво промишљење грађевину, тако и за хрђаву управу, надзор и извршење.“

Тачка 8 нова, да гласи овако:

„Трошак око подизања сталних мостова на реченим рекама, као и грађење државних путева подмириваће се из буџетске партије Министарства Грађевина а из позиције на грађење мостова и путева, као и сумом из приреза од 4 паре дин. годишње на дивар непосредне порезе, који ће се редовним путем од народа уз порезу прикупљати.“

„Прирез ће се од народа прикупљати све дотле, док се не подигну мостови и државни путеви.“

„Из ових прихода имају се годишње подизати по 2 стална моста, на небродним рекама, а вишак од прихода да се употреби на грађење државних друмова.“

„Подизање тих мостова и путева, као и прикупљање приреза има се отпочети у првом полгођу 1891 године.“

„Одржавање сталних а и садашњих полусталних и понтонских мостова док постоје, вршиће се из прихода од мостарине, коју држава од арсенде добије.“

„Приходе од садашњих и будућих сталних и полусталних мостова, као и од свију државних скела, које држава под закуп даје, предаваће Министарство Грађевина Управи Фондова на руковање, а прирез, који се по овој тачци има од народа прикупљати, предаваће Министарство финансија такође Управи Фондова на руковање.“

„Оба прихода биће заведена код Управе Фондова у једну партију.“

„Односно начина давња под закуп ових мостова, и наплаћивања такса за прелаз преко њих, важиће уредба о државним скелама од 17 фебруара 1855. Збор. VIII стр. 53.“

17 Децембра 1890.

у Београду

Предлагачи:

Дим. Катић, Марко Петровић, Ранко Петровић, Атан. Вучковић, Др. Ст. Вукчевић, Благоје Вожић, Јоксим Павловић, Ђока Анђелковић, Р. С. Поповић, Драгољуб С. Илић, В. Т. Радовановић, Ј. Т. Јовановић, Дим. В. Димовић, Урош Вукићевић, Жив. А. Радосављевић, Таса Ђикић, Тодор Радовановић, Рад. Митровић, Стојан Станковић, И. М. Душманић, В. Ђирковић, Др. К. Дињић, Љуба Новаковић, Мих. Поповић, Мил. Марковћ, Др. Лаза Илић, М. Миловановић, Михајло Ристић, Љуб. Јоксимовић, Л. Лазаревић, Љуб П. Ђирић, Н. М. Ристић, Н. С. Протић, Јован И. Николић, Богосав Поповић, К. Борисављевић.

ПРЕДЛОГ

Измене закона о правозаступницима

Довољно уверени, да наши правозаступници — адвокати — не одговарају потребама народним у оној мери и циљу, којом су законом њихове установе намењени, и да се скоро сваки онај, који њихову помоћ тражи, често пута исте ратосиља и помоћи и оне правде коју му наши адвокати измајсторшу, пошто су многи, који су адвокатску помоћ уживали и без свога имања и кућишта остали; једно и с тога, а после да би се наш народ у овако опалом и презадуженом стању од ових и других унутрашњих сисаваца сачувао, те тиме и своје материјално стање поправно, а као најглавније, да би на што простији и јефтинији начин у своме рођеноме суду до правде долазио — предлажем Народној Скупштини овај

ПРЕДЛОГ

Измене закона о правозаступницима

Чл. 1.

Да се правозаступници — адвокати у Краљевини Србији укину, и да нико никог не може пред ово земаљским судовима и властима приватно заступати ни бранити ни за наградом ни бадава.

Чл. 2.

Тако исто не може туђу партију прекупити на исту за свој или другог рачун водити.

Чл. 3.

Да би пред суд свачија тражења на закону основана долазила, то се овим законом ус. ановљавају судски референти, који ће бити државни чиновници са правничком квалификацијом и који ће бити дужни да свакоме без награде протоколарно захтеве у суду напишу и исте са свима доказима и прилозима предају суду на поступак.

Чл. 4.

Референти ће бити двојаки, тужбени и одговорни.

Чл. 5.

Тужбени референт биће онај чиновник, који ће по дужности бити дужан да свакоме, који му предстне да кога тужи правилну му и по закону тужбу напише и о исту тужиоцу реверс преда, а тужбу ће предати одговорном референту на поступак.

Чл. 6.

Одговорни референт биће онај чиновник, који ће примати тужбе од тужбеног референта и по истима позивати оптужене и по праву им одговор напише такође у суду протоколарно без награде, па за тим сва акта предавати суду на поступак.

Чл. 7.

По свима захтевима ови ће референти бити дужни свакоме по свом праву давати партичарима савете и унутегва на исте, и на суђење заступати и бранити.

Чл. 8.

Тужбени референт представља ће и државног тужиоца по тужбама државних окривљеника, а одговорни референт браниће и код суда заступати ове државне окривљенике.

Чл. 9.

Референт за кога би се доказало, да је примно мито или поклон од туженога или тужиоца, да овоме на штету противне стране што мимо закона уради или не уради, да се казни од... до ... година робије.

Чл. 10.

Референт за кога би се доказало да је предстојећег му тужиоца или туженог ма у чему омео, те је овај услед тога

какав уштрб претрпео да се казни од . . . . до . . . . година у Србије.

Чл. 11.

Да се установом ових референата не би одвећ издатак пао на државну касу, то издатак на исте уредити законом о таксама како би исти или од чести парничари накпађивали.

Чл. 12.

Кад овај закон почне важити, губи закону силу закон о правозаступницима од 15 Јуна 1865 године.

Чл. 13.

Овај закон ступа у живот, кад га Краљ потпише.

ПРЕДЛАГАЧ,

Милош Ј. Богдановић

Потпредседник — Сви ови предлози упућују се надлежном одбору.

Изволте чути две интерпелације.

Секретар Ст. Вукчевић чита :

Интерпелација

на

Господина Министра унутрашњих послова

Г. Јевтимије Поповић, комесар жељезничке полиције у Нишу, још пре годину дана, док је био жељезнички чиновник у Крагујевцу, „дуео“ је из државне касе 2000 динара.

Кад је константована ова злоупотреба, првостепени суд, по захтеву г. министра, још 12 Априла тек. год. Н 5305, одобрио је забрану на имаовину г. Јевтимија, за обезбеђење штете злоупотребом учињене.

Г. Јевтимије још је у служби државној, то се не може сложити са делом злоупотребе његове.

С тога питам г. министра и молим да ми одговори:

Је ли до сад што предузимано ради извиђаја кривике г. Јевтимијеве и какав је резултат те истраге.

Ако до сад на томе није ништа рађено, шта је узрок томе и оће ли г. министар да нареди одма истрагу и да г. Јевтимија преда суду.

Чиме г. министар правда задржавање г. Јевтимија у служби после ове његове злоупотребе, и држи ли да г. Јевтимије може остати и даље у служби без повреде државног интереса и без штете за ауторитет државне касе?

Београд

15 Децембра 1890 год.

ИНТЕРПЕЛАНТ

Стојан Д. Рибарац
нар. посланик

Интерпелација

на

Господина Министра унутрашњих дела

Децембра месеца 1887 год. ви сте издали распис, у коме обустављате ношњу и продају пресних опанака у Србији.

Тај исти распис ви сте сами обуставили од извршења месеца Јануара 1888 год. за 2 године.

Децембра месеца прошле 1889 год. Народна Скупштина обуставила је ваши исти распис од извршења још за 1 год.

Ви сте исти распис обновили и наредили, да се има од 1 Јануара идуће године извршити распис вап од 12 Октобра СН 7427.

Па како је предлог г. Мијајла Ристића и другога, народних посланика, поднесен Народној Скупштини о са свим укинућу истог расписа и чл. 33 закона санитетског да се измени на коме се исти распис и оснива, за решење истог предлога требало би 16 дана, а Скупштина ће се распустити за ферије о

божићним прилицима и тако укинуће овог расписа остало би нерешено.

С тога потписати питам г. министра унутрашњих дела, да нам одговори мисли ли он одложити извршење поменутог расписа до коначног скупштинског решења.

18 Децембра 1890 год.

Београд

ИНТЕРПЕЛАНТ,

Миљаја Миловановић

Потпредседник — Интерпелације ове упућују се надлежном министру да извести Скупштину, кад може одговорити на њих.

Председник министарства С. Грујић — У одсуству надлежног министра, част ми је изјавити Народној Представништву, да је влада, одазивајући се жељи већег дела г.г. посланика, вољна да извршење тога расписа одложи докле се питање о пресним опанцима не реши у Скупштини, пошто је оно већ стављено на дневни ред. Ако и ви тако мислите, онда примите к знању да ће се извршење расписа одложити, докле Скупштина то питање не реши (Чује се: врло добро).

Потпредседник — Је ли задовољна Скупштина са одговором г. министра председника? (Јесте).

Пре него што пређемо на дневни ред има реч г. председник министарства.

Председник министарства, Сава Грујић. — Господо, у почетку нашег скупштинског рада, како у престоној беседи тако и у адреси изјављена је била нада да ће се Србији дати одговарајуће задовољење поводом убиства нашег вице-конзула у Приштини и мени је мило што већ сад могу да вам изјавим, да је старањем владе испуњена та наша оправдана нада. По извештају нашег посланика у Цариграду по главним тачкама нашег захтева следовало је решење, које нас може задовољити. Наш захтев формулисан је био у три тачке. Прва је: да се зликовац, који је извршио убиство нашег вице-конзула у Приштини, по закону осуди, и он је осуђен на смрт. Друга је тачка била: да се ода војничка почаст нашој застави и она је указана нашем убијеном посланику. И то је учињено. Трећа тачка садржавала је захтев, да се удовици убијенога да материјална накнада. И то је сад највишим решењем Његовог Величанства Султана учињено. Према свему томе ја мислим, да ће Народна Скупштина бити задовољна онако исто као и влада, што је приштински догађај овако повољно расправљен.

Потпредседник — Је ли задовољна Скупштина са изјавом г. председника министарства? (Јесте).

Председник министарства Сава Грујић — Прекроче сам приметио живо интересовање свију г.г. посланика, да се зна у каквом се стању налази инвалидски фонд и какво је бројно стање инвалида и породица инвалидских. Услед тога ја сам наредио да се спреми извештај, који би оправдану жељу г. г. посланика задовољио. То је учињено и мени је част да вам поднесем те извештаје на увиђај и употребу.

Потпредседник — Пре него приступимо претресу закона о судијама, има најпре да се сврше један или два члана из закона о изборима народних посланика, који су одбору враћени. Одбор је израдио и ја вас молим да чујете господина известиоца.

Извештај А. Прокопијевић — Пре неколико дана претресајући измене и допуне у закону о изборима народних посланика, ми смо се зауставили код члана 35, који говори о бирачким картама. Ви се себате да министар није пристао да се опет продужи издавање бирачких карата, него је тражио да се измени са жигом, који ће се утискивати у пореске књижице. Ми у одбору нисмо се сагласили с тим и Скупштина је вратила тај члан одбору да се он споразуме са министром. Но одбор је и опет остао при свом првашњем мишљењу, на шта је пристао и г. министар. Тај члан гласиће овако:

Члан 35.

На осиву азбучног бирачког списка општински ће суд издавати бирачке карте, чим који бирач порезу плати.

Ове ће карте бити утврђене печатом општинског суда и потписом председника или члана, или једног одборника и писара општинског суда.

На свакој бирачкој карти стајаће: број под којим је бирач у азбучном списку заведен, име и презиме, занимање и место становања бирача, и место и дан избора за који се карта издаје.

Милош Богдановић — Пореза се плаћа сваке године из дана у дан а бирање посланика врши се трогодишње, а тога ја не знам да ли ће издавање бирачких карата бити сваког плаћања порезе или не? Бирачке се карте издају само онда кад се избор врши.

Потпредседник — Пошто више нико не тражи реч то стављам на гласање: Усваја ли Скупштина чл. 35? (Усваја).

Известилац чита:

Члан 37.

Издавање бирачких карата траје до 12 Септембра закључно. За то време општински суд дужан је на захтев свакога бирача, који је у бирачки списак уписан, и који је, поред тога, испунио, до 12 Септембра закључно, захтев члана 34 овог закона, издати му и предати бирачку карту. (После извршених избора настаје на ново издавање бирачких карата).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 37? (Усваја).

Потпредседник — Са овим је свршено прво читање измена и допуна у закону о изборима народних посланика. Друго читање овога закона биће после ферија.

На реду је продужење претреса закона о судијама.

Известилац С. Костић прочита члан 18 (види ст. ...)

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члани 18? (Усваја).

Известилац прочита члан 19.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 19? (Усваја).

Известилац прочита члан 21.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 21? (Усваја).

Известилац прочита члан 22.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 22? (Усваја).

Известилац прочита члан 25.

Потпредседник — Ко је за то да се чл. 25 прими, нека изводи седети, а ко је противи нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је Скупштина примила чл. 25.

Известилац прочита измену чл. 29 попуњен са тач. 3.

Рад. Митровић — Господо, види се да је овде остављен рок до 60 дана за одговор на тужбу. Ја мислим да је то велики рок, кад се за одговор на тужбу грађанима оставља највише само 20 дана; ја бих стога предложио, да и овде буде рок од 10—20 дана, јер мислим да је то довољно.

Живојин Величковић — Погрешно је схватање г. Митровића, што вели, да је за приватне остављен рок за одговор на тужбу 20 дана. Ја знам да је и ту остављен један исти рок 2 месеца или 60 дана.

Милош Богдановић — Из последњег става овог члана чуо сам да је прочитао известилац „по убеђењу и познавању“, а међутим треба да стоји „по доказима из кривичног поступка“.

Известилац С. Костић — Молим вас, ја сам баш и прочитао „по доказима из кривичног поступка“ али ви нисте добро чули.

Јоца Ж. Јовановић — Како да се врши суђење? Одбор је предложио да суђење буде по доказима кривичнога закона. Ја држим, ако би се одборово мишљење усвојило, у највише случајева не би се могло ни доказати, да је неки судија крив, кад је доиста крив. Ја бих био мишљења да се прими овај члан са редакцијом, као што је г. министар предложио, да суђење буде „по убеђењу и познавању ствари.“

Известилац С. Костић — Ја мислим да је предлог поштованог посланика г. Јоце неумесан, а ево доказа: кад ми оставимо касационом суду, да он о појединим кривцима чиновника суди „по убеђењу и познавању ствари“ то значи: да би суђење било поротско. Господо, ми сви знамо, кад се каже судити „по убеђењу и познавању ствари“ значи судити по карактеру и личности којој се суди. Питам вас, господо, да ли може касациони судија судити на тако кривом зимљашту, да ли он може судити по

познавању и убеђењу ствари за непристојно понашање, за мито једном чиновнику, који живи у Ужичу, Лозници, Неговину и т. д. Од куд касациони суд може познавати те људе.

Господо, ја мислим, да би и сам касациони суд одбио то и казао да се он не може сложити с тиме, да он суди по убеђењу и познавању ствари, а нарочито за једног чиновника који не живи у Београду, него на 40 дана далеко од Београда. Из наведених разлога, не могу усвојити предлог поштованог посланика Јоце Јовановића и остајем при одборској измени.

Рад. Митровић — Г. известилац рече: да касациони суд не може познавати судије и да не треба да суди по убеђењу и познавању ствари. Ја баш мислим да могу судије касационог суда, да познају све судије окруж. судова боље, него што може да позна кривца поротни суд. Јер у поротном суду највише су две судије из општине одакле је кривац а друга двојица узимају се из окружне вароши, и суде и три судије државног суда. Ја смем да тврдим, да судије касационог суда могу боље познавати све судије, него што може поротни суд познавати све кривце, којима суди, према томе предлог г. министра врло је умесан и држим да треба и Скупштина да га усвоји.

Министар правде Мика Ђ. Ђорђевић — Господо Посланици, за ове неколико година од како је ступио у живот закон о судијама, показало се у пракци да овај члан 20 није добар, и за то да га треба изменити и допунити. Бивало је и, пр. случајева да су поједине судије оптуживане за ово или оно дело, па их је касациони суд ослобођавао држећи се у оцени доказа при решавању строга прописа о поступку судском у кривич. делима.

Ја држим, господо посланици, да ако ико треба да осети строгост закона за своја рђава дела, треба да је осети у првоме реду, онај кога је држава одликовала поверењем да другима суди о глави и имању, — а то је судија.

Стојећи пред таквим стањем ствари природно је да сам морао промислити: шта би требало урадити те да кривац не избегне заслужену казну. Нашао сам, да би овакова допуна члана 29, коју сам имао част да вам предложим, била добра да се злоупотреба спречи одредбом о суверености касационог суда да суди и решава о укупним доказима и о познавању ствари. На вама је сада да исту примите или је одбаците.

Наводи господина известивоца не би могли да издрже строгу критику, а ево зашто. Познато је да касациони суд бира председнике првостепених судова, а кад их бира природно је да их мора и познавати. Што се тиче судија, сав њихов рад долази такође на оцену касационом суду. На послетку Србија није Русија; ми се, што не реч, добро сви знамо и познајемо.

Ну мени се чини да сва пометња у главном долази отуда што се, изгледа ми, није на чисто са тиме: која дела касација суди а о којима само решава. За то дозволите да вам прочитам чл. 26 закона о судијама, јер ће нам он питање спорно најбоље расветлити. (Чита)

„За злочинства и пресгуљења учињена у званичној дужности, судија ће подлежати суђењу редовних судова“.

„Исто тако редовни судови судиће и за накнаду штете, која би се учинила кривцом судије у званичној дужности“.

„А за дисциплинарна иступљења, судија ће се казнити по прописима овога закона“.

Дакле као што видите дела су различна. По тужби за дисциплинарне иступе судија, касациони суд решава и суди сам, и његова је пресуда извршна. За злочинства и преступе судија у званичној дужности, касациони суд доноси само решење о стављању под суд исто онако, као што то ради првостепени суд по тужби противу обичног грађанина. Решавајући по овим делима противу судија, касациони суд држао се прописа о поступку судском у кривичним делима, а то се у пракци показало штетно, пошто се овакво дисциплинарно прекида ствар, о којој би требало последњу реч да рекну судови, путем редовне расправе. Тражи се сад ова допуна по којој касациони суд у будуће не мора да се држи тих прописа, него да решава поротски у свему. Ето у чему је цела ствар.

Са разлога што сам вам изнео ја бих вас молио да предлог овај примите.

Јован Авакумовић — Као бивши касациони судија, који сам имао прилике да примењујем закон о судијама.... (Чује се: да се реши, да се говори).

Као бивши касациони судија, који сам имао да примењујем закон о судској независности о оптужбама појединих судија, морам изјавити, да овакав предлог према закону о судској независности потпуно је сувишан. Не стоји то да се касациони суд у изрицању дисциплинарне казни или у опште у доношењу решења по оптужбама судија држао одредаба кривичнога закона. Касациони суд некога је казнио укором, некога губитком плате и т. д. и ни у једној његовој пресуди нигде нећете наћи да се је касациони суд држао одредаба кривичнога закона, сем где је нашао појединих основа из кривичног поступка, него је цео целокупно дело и кад је долазило до убеђења да је један судија крив, а кад није он га је ослободио.

Савршено је баш према садашњем закону и према пракси сувише ово чинити, да касациони суд суди по убеђењу и познавању ствари. Касациони суд цени све доказе у опште и не држи се доказа из кривичног поступка. И кад према доказима суди, онда је сувишан овај предлог министров, и мислим да је боље оставити као што је и до сада било по закону о судијама, т. ј. да касациони суд има одрешене руке да цени дела по доказима како он налази, и по закону о судијама. Јер као што је и прочитао министар правде онај чл. из закона о судијама, касациони суд суди по одредбама овог закона, а не упућује га на кривични поступак. И према томе ова допуна је сувишна, јер и сам је касациони суд тако радио и до сада, кад су му поднесене извесне оптужбе против судија.

Министар правде Мика Кр. Ђорђевић — Господе Посланици! Иако сам говором поштованог посланика г. Авакумовића, принуђен сам да кажем још неколико речи.

Ја нисам био касациони судија, а још мање сам судио кривичне појединих судија, али смем да пред Народним Представништвом да тврдим да су ми баш касационе судије пажњу скренуле да ову допуну чл. 29 закона о судијама предложим (Одобравање).

Веома сам захвалан господину Авакумовићу, што је потврдио, да се пређе у касацији решавало поротски, премда имам уверења, као што напред поменух да се тако није радило у сваком случају. Оставити дакле и даље произвољном тумачењу судија оцену доказа, значи пустити на вољу да се суди разволико по ђуди а не по закону, а то не треба и не сме да буде. Закони треба да су јасни и прецизни, а то се баш овом допуном и тражи; за то бих вас молио да исту примите.

Милош Богдановић — Кад би се могло да докаже, кад један судија од неког нешто макне и узме, кад би он учинио то пред два три сведока ја бих са свим пристао на предлог г. Авакумовића, да се судијама суди по кривичном поступку, управо да се питају сведоци. Али кад се зна да ни један адвокат неће да узме од свога клијента јавно и пред два сведока оно на шта нема права, то још мање хоће један судија да учини и да прими као мито пред сведоцима. И кад се то зна, онда не би праведно било оставити да једног таквог судију суди касациони суд по кривичном поступку, кад не може наћи доказа за то. Из тога ово што је стављено да касациони суд суди по убеђењу и познавању ствари, са свим је умесно са овога гледишта и само би био за то, да у касациони суд дођу још два поротника из окружног места, откуда је окривљени судија, јер ови грађани доброс познају свога судију коко он ради. И ако се ово прими онда молим 10 посланика да потпомогну. (Не потпомажу га).

Известилац Сима Костић — Ни један разлог г. министра није ме могао разуверити о умесности овога додатка да касациони суд суди чиновницима за дисциплинске кривичне по убеђењу и познавању ствари. И мало пре сам казао: кад се

по убеђењу и познавању ствари суди, онда треба да познаје човека кога суди. Па не само то него треба да познаје све доке, и тужиоца, и све оне околности, и тек из целокупног познавања ствари, треба да стече себи убеђење да је извесни судија крив или не.

Г. министар рекао је да ово није велика Русија да се људи не познају. Ја кажем да је Србија за овакве случајеве такође велика Русија. Ја питам једног касационог судију, да ли он може познавати судију и тужиоца и све оне околности које се стављају на терет једноме судији. Да ли он познаје једног из Ужица шта се све пред њим износи писмено.

Што се каже да настаје зебња да ће се крив судија извући од праведне казне, то не стоји. Ми имамо довољно гаранције у основима подозрења из кривичних поступка. Тамо су такве околности означене, а таква права дати судији, да из једног основа подозрења и једне околности ствара доказ. Ја мислим да ће бити довољно гаранције ово, за кога нема доказа довољно; јер ако има један очевидац онда је сигурно да ће се тај судија казнити и не ће се измаћи од казне бар по доказима из нашег кривичног поступка. И према томе нема зебње да ће један неваљали судија избећи ову казну. За то молим Скупштину да усвоји предлог одборски.

Потпредседник — Објављујем да је претрес свршен. Ставићу на гласање предложену измену члана 29 онако како је предложена од стране министра с тога, што се он није сложио са одбором; па ако ово пропадне онда ће доћи на гласање предлог одборски.

Стојан Рибарац — Измена, коју је предложено поштовани посланик Јован Јовановић, нествотна је са оном што стоји у предлогу министровом.

Потпредседник — Стављам на гласање: Ко је за то да се чл. 29 прими, нека седи, ко је против нека устане. (Већина седи).

Објављујем да је примљена измена чл. 29.

Известилац прочита чл. 37.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за то, да се прочитани члан 37 усвоји нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе).

Објављујем да је Скупштина примила чл. 37.

Известилац прочита чл. 38.

Министар правде Мика Кр. Ђорђевић — Господе посланици! Дозволите само неколико речи ради нужног објашњења.

Господин известилац погрешно је, што није прочитао и примедбе Државног Савета.

По примедбама Државног Савета, на које сам ја пристао, министар правде имао би права да над председницима и судијама првостепених судова изриче казну опомене, укора и губитка једномесечне плате. Требао је дакле господин известилац и то да каже, те да се зна како ствар стоји, то јест шта се управо предлаже.

Извест. С. Костић — Молим вас, ја ћу да прочитам и мишљење Државног Савета. (Чита).

Алишије Васиљевић — Господе, то што се тражи овим чланом да се судија стави под јачу дисциплину министарску него што је до сад било, то је тражење у неколико ублажио Државни Савет и сасвим одбацио скупштински или одборски предлог. Ја сматрам ово питање за начелно, па за то хоћу да и ја кажем неколико речи о њему, да изнесем своје мишљење.

Као члан опозиције са гледишта чисто партијског ја би волео, да већина скупштинска усвоји ово што предлаже г. министар правде, јер сам уверен, да ће суд јавног мишљења осудити не само скупштинску већину него чак и радикалну странку, којој она припада; али као члан ове Скупштине, која има о томе да решава и да прими на себе одговорност, као син овога народа, који највише цени правду и цени управу земаљску, према томе како се под њом врши правда и велико дело ослобођења народа — ја сам дужан да кажем да сам

противан овоме предлогу с тога што се њиме промењује правда у земљи; што ће по оној дивној песми о Српском Устанку, тако рећи: „Да други настане судија.“ С тога као члан ове Скупштине и син ове земље желим и молим Скупштину да не прими ово што предлаже г. министар правде, него да примимо ово што предлаже одбор; јер кад загледамо у историју света, одмах ћемо спазити, да је прва брига човекова била, да обезбеди правду, и у тој мери да се шири луч просвете у коликој се шири судска независност. Има земаља које ипсу независне на опет имају судску независност. И велика руска царевина има независно суђење и ако није уставна. Разуме се, да је највећа гаранција за правилно и независно суђење карактер самог судије и доста он мора на све пазити; али и те врлине моралне лакше се чувају под бољим материјалним условима, јер ће се мало наћи људи који ће имати толико моралне куражи да не сачувају свој карактер, да сачувају свој положај кад буду у незгодном положају; као што има мало људи који ће без икакве нужде да проиграју свој карактер и понизе своје достојанство. Ви ћете признати да је енглески народ најпрактичнији народ и он има врло значајну изреку: „да судију треба држава да подмити тако, како на ниједан приватан човек не би могао боље подмитити.“ Ја мисли и то да ми нити можемо нити смемо допустити, да се може онолико одузети од плате судија, која им је једино средство за њихово уживање, ако желимо да тај који нам чува имање и живот, па и оно што је драгоценije од свега тога, част нашу, не понусти у брзи и борби око свог опстанка.

Ви знате да она прва молитва, које је Спаситељ света оставио и која се сваки дан чита, каже: „И не вједи нас во искушевије“.

Кад ово говорим, господо, ја не мислим, да ће овај министар, но који други министар, доћи до тога, да по самим својим побудама осуђује једнога судију из личних и партијских разлога а ни крива ни дужна, али ви знате да имаде себичних људи, који ће министру оптужити једнога судију за то што није угодно њиховим личним интересима, јер и сами знате, да има толико заслешених партизана, који ће оптужити судију и за то, што није радио онако како одговара њиховом уском партијском гледишту. Ви сте били сведоци, како је један наш друг овде прочитао једно писмо, како безимени писац пише, како је тога и тога осудио ужички суд због извесних кривичних дела и да су неправедно осуђени. Ја истина не знам писца тога писма, али насигурно знам, да тај писац не уме правилно да оцени рад судија, а тај наш другар, посланик међутим потпуно верује томе своме пријатељу. Заиста му ја не замерам, али му замерам, у томе, што тражи да у то верује цела Скупштина и цела влада. Ја овим не браним независност судску него независност министарску, јер знам, кад га салете такви људи, онда он мора им учинити по вољи да не изгуби ове и оне партизана.

Ја завршујем свој говор и молим Скупштину, без разлике на политичну боју, да не усвоји овај предлог министров, и да не дозволи да се враћамо на оно што је било и што је осуђено, него ако је потребно да тражимо томе бољи лек.

Јован Авакумовић — Господо, ово је онај члан из овога предлога, који нам је дао повода да кажемо нашу реч о овоме предлогу онако у начелној дебати, и који је дао повода говорницима из противне стране да говоре против наших разлога против овог и оваквог предлога, какав је пред нама.

Ја не мислим да понављам оно, што сам говорио у начелној дебати; ну само да ће бити добро да сад обратим пажњу Скупштини на есенцију овог предлога.

По дебати, која је вођена с једне и друге стране или управо, која је вођена с противне стране од оних, који су бранили овај предлог, изгледа, као да смо ми, који нападамо овај предлог, бранили *неодговорност* судија; као да смо ми, нападајући овај предлог, хтели да кажемо да *судија и зиста и нико не треба да одговара*. Сви резони ваши против наших говора иду на то, да дебату одведу на ту страну тиду. Ну није реч о томе. По садашњем закону о судијама,

који је створио независност судску, судија одговара за своје кривце судовима по одобрењу касационог суда, а за своја дисциплинарно, али касационом суду. На против, садашњим предлогом министар правде хоће то право дисциплине да одузме од касационог суда и себи да присвоји.

Сва је ствар у томе, ко ће судијама за дисциплин. кривце да суди: да ли касацио. суд, као што је било до сада; или министар правде, као што се сад предлаже. Ја молим Нар. Скупштину, да се на то ограничи да тако правилно гледа на овај предлог, јер тек тада може га правилно и оценити. Нек се не узима да ми овде бранимо неодговорност судија. Рекох већ да је реч овде само о томе, да ли судијама да дисциплинарно суди касацио. суд или министар правде. Ја мислим, господо, ко хоће у истини независност судова, тај не може ни замислити независност суда без независности судија; а ко хоће независне судије, тај ће даље морати да призна, да ће судија независнији бити онда, кад му суди касацио. суд, него онда када му суди министар правде, који је администратор, а на првом реду политичка власт. Нећемо ни ми да се судијама за њихове дисциплин. кривце не суди; ну тражимо да им суди *судска* — власт касацио. суд, а не политичка — министар правде. Кад ми то тражимо, ми бранимо начело независности судске бранимо, закон о судској независности, који данас постоји и Устав

Г. министар правде говорећи о овом предлогу казао је, између осталог и то, да нема ни једнога члана из Устава, који гарантује судијама да им за дисциплинарне кривце суди касацио. суд. Међутим баш онај исти члан 158. Устава, на који се министар позвао, изриком спомиње да дисциплин. казне над судијама изриче касацио. суд, а у сад. закону о судијама јасно се каже: да *све дисциплин. казне над судијама изриче касацио. суд*

Факт је дакле, да по данашњем Уставу и закону о судијама за дисциплин. казне суди једино касацио. суд, а овим се предлогом хоће, да се то право одузме од касацио. суда и пренесе на министра правде. Очевидна је ствар, кад се од ко, легијума, од највишег суда, као што је касацио. суд, хоће да одузме суђење над судијама и да се даје политичком човеку, очевидна је ствар, велим, да је то ударање на траг и да је то укидање независности судске, коју смо имали до сада, да је то потчињавање судова политичким факторима као што су министри. Ја мислим да нико, који зна како данас стоји код нас са тим дисциплин. оптужбама и осудама судија, који зна да је у том случају једино касацио. суд до сад био надлежан да изриче казне, да, велим, нико неће моћи казати да ми сад овим противним предлогом не рушимо постојећу основу правде у земљи. Ако се у осталом у пракци показало да досадашња власт дисциплин. код касацио. суда није била довољна да одржи судије у границама закона и у границама дужносног рада и понашања, ја мислим и коректније је и корисније за српске грађане, да се дисциплин. власт касацио. суда *прошири*, да се *касацио. суду* даду одрешеније руке према судијама, који злоупотребљују свој положај, ну никако нити је уставно, нити је добро да се то даде министру правде.

Кад нападамо овај предлог, ми тиме не велимо да се не тражи пута и начина да се осигурамо од рђавих судија; ну само хоћемо да се тај пут и начин тражи код касацио. суда као највишег суда у земљи. Нећемо да нам министар правде увуче политику у судове. Будите уверени кад министар хоће да води политику, често ће и доброг судију да узме на одговор и казни за то само, што њему није подесан, што не ради у духу његовог политичког правца. Г. министар, говорећи даље о своме предлогу и доказујући његову могућност, позвао се на Румунију и казао да тамо министар правде има исто право, које се даје овим предлогом; ну г. министар је требао да се сети и тога, да је у Румунији тек пр. године заведена судска независност, а дотле је постојао др. закон по коме су министри правде судије не само могли казнити укором, већ су их могли и премештати, па отпустити из службе као год и све др. чиновнике. Министар зна сигурно да су у Румунији, до тог прошлогодишњег закона, с променом мин. правде ме-

нале се махом и судије. И разуме се, кад је у једној земљи министар тако рећи до јуче могао да премешта и отпушта судије, онда није чудо, што је у тој земљи министар правде задржао још оно право да може судију казнити укором. То је захтевала поступиност у осталом, а можда и нарочита потреба према приликама у Румунији. Ја долазим ред оних, који мисле да је Румунија донета једна од напредних држава; ну при свем том држим, да се наша судска независност, коју смо добили пре Румуна, не треба сада да брињемо за то, што је у Румунији непотпуна. Министрово упоређење на сваки начин не иде у прилог овом пројекту. Ми у место да идемо напред, да тражимо пута и начина, како још више да осигурамо ту судску независност, како да имамо добре судије, у место тога дакле ми на против идемо на то, да и добре судије ставимо под контролу, под осуду министра правде; хоћемо судије силом натерати да се морају повијити за политичним ветровима. А смемо ли ми то усвојити ако желимо собра народу, који нас је овде послао да га бранимо? При овоме, што у неким земљама донета министар има право укора над судијама, опет се зна да у другим земљама, где је постала и одвојена судска независност, министри правде немају то право дисциплине над судијама. Међутим и без тога, пошто знамо, да наши министри хоће чешће да употребљују свој утицај на судове, и тако да ће министри правде и независно употребљавати своје право кажњенја, то, нарочито, према тим нашим приликама, не треба да усвојимо овај предлог. А ако налазимо, да према пракци, која је била до сада по закону о судијама, није довољна она дисциплинарна контрола, над судијама, коју има кас. суд, изволимо онда предложити јачу контролу, ну дајмо је *Касационом Суду*, а не министру правде. Тако ћемо и судије сачувати од политичке самовоље и народу обезбедити правду.

Ограничавајући се просто на то, да не дам дисциплинарну казну министру, као човеку политичном, ја нисам дакле противан да проширимо дисциплинарну казну касационом суду, ако се налази, да садашња контрола, коју има касациони суд није довољна. Држећи се тога, ја сам противан предлогу министровом, као што сам рекао и у начелној дебати, и молим Скупштину, да одбаци министров предлог, па нека се размисли, да нађемо пута и начина, да касационом суду прошири власт контроле.

Велизар Кундовић — У данашње доба, господо, које се одвста са правом може назвати: културно доба, треба судску независност сматрати као најдражу тековину њену и најјаче јамство за правду. Без ње у правој држави не може се ни замислити, да се могу остварити грађанске и политичке слободе. Донета, господо, све те грађанске и политичке слободе, као што је закон о штампи, удружењу, зборовима итд. немају све толико вредности као закон о судској независности. Према томе, господо, са свим је појмљиво, што је наш Устав утврдио то начело судске независности и што није допустио, да се редовним законима у појединим Скупштинама може мењати и допуњавати закон о судској независности. И, господо, кад се говори о независности судској, сасвим је појмљиво, као што је то и мој пријатељ г. Авакумовић напоменуо, да се без личне сигурности судија не може ни замислити судска независност. Ако допустимо, као што је у пројекту напоменуто, да министар има право да казни судију за немарно вршење дужности и за недостојно понашање у служби и ван ове — онда где је та независност судска, где је начело независности судија? Кад дајете право министру, као политичкој личности, да имају судску власт и право кажњенја судија, онда зар такав судија може да буде самосталан у своме мишљењу и зар такав судија не ће бити играчка министра. То је, господо, јасно, тако јасно, да не треба противно доказивати.

Вама је, господо, позната прошлост. Ви сви знате, да има доста њих, који седе овде и да смо мање више сви имали да су нам судили за разне политичке кривице и господо,

да није било судија, који су били независни, који су били самостални, шта мислите какве ли би још горче дане у политичком животу имали. Али благодарећи њиховој свести — ја вавек говорим с поштовањем о тим судијама — благодарећи њиховој увиђавности ми смо много горких дана избегли. А сад шта хоћемо? Зар да будемо тако неблагодарни према тим судијама и да их ми гађамо и одузимамо им судску независност. Каже се господо: па то је с тога да министар правде може имати контролу. Лено, против тога нема ништа; и сада министар правде има право тужбе, само што право осуде није било у рукама министра правде као политичке личности, него код касационог суда. Сваки судија одговара за своја дела, и ако министар вађе, да је судија крив, он ће га оптуживати касационом суду који ће га судити.

Ја, господо, немам ништа противу садашњег министра правде; шта више ја га ценим и поштујем — то отворено кажем — али немојте мислити, да ће увек на министарској столици седети поштен човек. Памтите ли 1884 год. и расписе министра правде, који каже: ко не изађе од судија и судских чиновника на биралиште, ја ћу га казнити, ја ћу гаћи начина, да судску независност изиграм, и ви знате шта је било — сви млађи чиновници били су поистерани. Упаметите дакле, да такво време може и сада да наступи. Шта мислите да дође за министра правде какав Ђока Стевановић?

Мени, господо, то отворено кажем, прави задовољство то што је цео одбор, који је претресао овај пројект закона и у коме су све сами правници једногласно без разлике партије, донео закључак, да се овај закон коси са *Уставом*. Како ћете ви ту ствар расправити то је ваше, али вам кажем, да сви правници, који су овде, па било да седе на левој или десној страни, да сви они сматрају, да је овај закон реакционар и противан Уставу.

Јуче је г. министар правде говорио, како је стање у Румунији, Француској итд. Кад је већ поменуо Француску ја мислим, да је требао да помене и то: шта је у тој земљи, где су политичке страсти биле јако развијене, као што су данас код нас, шта је у тој земљи рађено, кад је политика имала и судску власт. Опомените се догађаја из француске револуције, кад је Конвент имао и судску и политичку власт. Шта је било? Сваки дан људи су неправедно пилотинирани и то из дана у дан. То се доба сматра као доба ужаса и несреће. То бива, кад се помеша судска власт и политичка, а са овим пројектом ви се натраг враћате и ви то хоћете да узаконите.

Као што сам, господо, напоменуо, сваки треба да има на уму, да све прилике, све потребе треба да удешавамо према себи самима, и да према томе и такве законе доносимо. Кад знамо како су код нас развијене политичке страсти; кад знамо којим ће се средствима служити, да се министру путти у уши, да неки судија није као што треба само зато, што неће да одобри пресуду каквога кмета, онда ћемо овим пројектом саранити независност судску. Понављам: мени чини задовољство, што су сви правници рекли, да је ово повреда Устава, а ви изволите решавати. То је ваша ствар већине скупштинске, а ја знам, да је код ње већ унапред решено, да се судска независност сруши. То је што сам имао да кажем.

Радисав Митровић — У начелној дебати о овом предлогу довољно је о овом говорено; изнето је што се имало рећи и за и против овога члана. Ја о овоме нећу много да говорим, хоћу да кажем само то, да се овим предлогом и чланом не иде на то, као што господи из опозиције тврде, да се независност сузи, него на то, да се стане на пут самовољи појединих судија.

Имам сад да се дотакнем говора г. саветника Васиљевића, који је својим побожним говором преклињао и молио Скупштину, да овај предлог одбаци. Он је завршио говор са нападом на једнога посланика, због читања једнога писма.

(НАСТАВИТЕ СЕ)